

представлены в наименьшем количестве и составляют в совокупности 12%. Часто мы встречаем употребление нескольких стилистических средств, «наполняющих» язык в границах небольшого абзаца или одного предложения. Такое комбинирование автором приемов составляет примерно 2%. В романе лексические средства выполняют различные функции: описательную, эмоциональную, комическую, конкретизирующую, акцентирующую, изобразительную.

1. Арнольд, И.В. Стилистика современного английского языка. Стилистика декодирования / И.В. Арнольд. М.: Наука, 2002. – 345 с.
2. Вендина, Т.И. Введение в языкознание / Т.И. Вендина. – М.: Высшая Школа, 2003. – 201 с.
3. Зиннатуллина, З.Р. Художественная концепция национального в творчестве Джона Фаулза: на материале романов «Женщина французского лейтенанта», «Дэниел Мартин», «Червь»: дисс. ... канд. филол. наук / З.Р.Зиннатуллина. – Казань, 2012. – 169 с.
4. Фаулз, Дж. Любовница французского лейтенанта / Дж. Фаулз. – М.: СПб: Худож. лит., 1993. – 476 с.
5. Fowls, J. The French Lieutenant's Woman / J. Fowls [Electronic resource] – 2019. – Mode of access : <http://www.etextlib.ru/Book/Details/27753>. – Date of access – 05.08.2019.

АНТРАПАНІМІКОН БЕЛАРУСКІХ НАРОДНЫХ КАЗАК: СКЛАД, СТРУКТУРА, ФУНКЦЫЯ НАВАННЕ

Лабэцкая К.У.,

*студэнтка 4 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Семянькова Г.К., канд. філал. навук, дацэнт*

Уласныя імёны займаюць значнае месца ў лексічным складзе любой мовы. Гэтыя моўныя адзінкі служаць для абазначэння аб'ектаў навакольнага свету. Спецыфіка ўласных імён здаўна прыцягвала ўвагу даследчыкаў у самых розных галінах навукі: філасофіі, гісторыі, лінгвістыцы, географіі і многіх іншых. Актуальнасць тэмы артыкула абумоўлена тым, што вызначаны даследчыцкі аспект выступае як важны складнік сістэмнага вывучэння антрапонімаў у беларускіх народных казках, выяўлення ролі оніма ў названым фальклорным жанры.

Мэта артыкула – даследаванне асаблівасцяў ужывання антрапонімаў у беларускіх народных казках.

Матэрыял і метады. Крыніцай даследавання паслужыла картатэка ўласных імён, сабраная аўтарам з беларускіх народных казак, змешчаных у зборніку “Беларускія народныя казкі” [1]. Метады даследавання – апісальны, параўнальны, элементы статыстычнага аналізу.

Вынікі і іх абмеркаванне. Аналіз структуры антрапонімаў дае магчымасць прасачыць асноўныя тэндэнцыі развіцця антрапаніміі і зразумець прычыны, якія прывялі да фарміравання сучаснай афіцыйнай сістэмы наймення асобы. Акрамя таго, гэта дазволіць зрабіць выснову аб тым, наколькі фальклорныя антрапонімы адлюстроўваюць правілы намінацыйнай сістэмы, распаўсюджаныя на той момант у мове. Намі былі вылучаны наступныя групы онімаў: антрапонімы, што з’яўляюцца адным словам; двухкампанентныя найменні; структурная мадэль “слова з прыдаткам”; імёны з памяншальна-ласкавым суфіксам; складаныя найменні.

Антрапонімы, што з’яўляюцца адным словам, сустракаюцца ў казках даволі часта. Як правіла, гэта чалавечыя імёны, якімі называюць жывёл (5 ужыванняў): “Каза **Дарота**, паўбока парота, бок дран, бок не дран, бок дуплен, бок не дуплен” [1, с. 58]; “Быў дзед з бабай, мелі яны сына і катка, сын быў Марцін Глінскі-Папалынскі, кот быў **Максім**” [1, с. 81].

Сустракаюцца кананічныя імёны (7 ужыванняў): “Дзед пайшоў і кажа гэта **Кацярыне**” [1, с. 434]; “Але раз уздумалі яны пахадзіць па зямлі, папытаць людзей, каго яны больш любяць: **Пятра ці Ілью**” [1, с. 431].

У беларускіх народных казках ужываюцца адкакампанентныя словы, якія ўтрымліваюць апеляцыйны назоўнік (7 ужыванняў): “Былі сабе два хлопцы: адзін зваўся **Крыўда**, а другі **Праўда**” [1, с. 326]; “Хацеў ён зноў злавіць ды закапаць, а **Гора** і не відаць стала” [1, с. 332].

Двухкампанентныя па структуры найменні складаюцца з:

1) імені і мянушкі (1 ужыванне): “А **Іванька Шывар** дый пачуў гэтыя словы” [1, с. 136];
2) назвы па родавай прыналежнасці і мянушкі (3 ужыванні): “На трыдзятай зямлі, на трыдзятым царстве ёсць **Баба Юга**” [1, с. 180]; “**Матушка Мурза**, пойдзеш ты са мной?” [1, с. 192];

3) імені і назвы па родавай прыналежнасці (2 ужыванні): “Дала яму малака і дзіцёначка, загадала, каб ён рабіў усё, што скажа **Іван Царэвіч**” [1, с. 171]; “Раз прыйшлося **Мар’і Царэўне** гуляць па садзе...” [1, с. 173];

4) імені і імені па бацьку (1 ужыванне): “А вось, **Іван Іванавіч**, я ў паходзе хадзіў...” [1, с. 281].

Часта сустракаюцца ўласныя імёны, якія ўтвораны па схеме “прыметнік + назоўнік” (10 ужыванняў): “**Няшчасны Егар** устаў сабе рана і пайшоў на паляванне” [1, с. 185]; “Пайшло некуды **Аднавокае Гора**, прынесла вярвак і жалезны штых” [3, с. 333]; “І здужаў яго **Паганы Цмок** – забіў” [1, с. 262].

Структурная мадэль “слова з прыдаткам” лічыцца тыповай для двухкампанентнага наймення персанажаў у беларускіх народных казках. Прыдатак – азначэнне, выражанае назоўнікам, які звычайна дапасуецца да паяснёнага слова ў склоне і ліку (напрыклад, **Цуда-Юда**). Прыдатак можа быць развітым, напрыклад, **Мароз Чырвоны нос, Дзеўка-дзявіца, руса касіца**. Прыдаткі маюць структуру “прыметнік + назоўнік” і могуць функцыянаваць як атрыбутыўныя групы (напрыклад: **Гарын-багатыр, Дубін-багатыр, Камін-багатыр, Іван-слугавін**).

Прыдаткі ў выглядзе складанага словазлучэння “прыметнік + назоўнік” або “назоўнік + прыметнік + назоўнік” сустракаюцца рэдка (напрыклад, **Мароз Чырвоны нос, Дзеўка-дзявіца, руса касіца**).

Прыдаткі перадаюць самую розную інфармацыю аб персанажы казкі: 1) узрост героя казкі: **Дзеўка-дзявіца, руса касіца, Мал-Малышок**; 2) род дзейнасці, прафесія: **Марцін-шавец, Міхей-кравец**; 3) сацыяльная прыналежнасць: **Дубін-багатыр, Іван-слугавін**; 4) якасці персанажа: **Дзеўка-Красаўка, Дзеўка-Паланянка**.

У беларускіх народных казках часта сустракаюцца імёны з памяншальна-ласкавымі суфіксамі для выражэння аўтарскіх адносін да персанажа: “Усе рады, што **Ванечку** прынеслі. Пасадзіла на прыпечку” [1, с. 107]; “Яны сталі спорыць з **Малышком**” [1, с. 124]; “Служыў салдат **Іванька** дваццаць пяць лет, выслужыў сабе сіні білет” [1, с. 207].

Складаныя найменні ўжываюцца дастаткова часта (4 ужыванні). Яны паказваюць на функцыі, уменні галоўных герояў: “Падбег **Ламікамень** і разламаў каменную гару” [1, с. 278]; “Падбег **Ламіжалеза** і разламаў жалезную гару” [1, с. 278]; “А **Вярнігор** павярнуў гару, улезлі яны туды і давай там біць змея” [1, с. 278]. Усе гэтыя прыклады ўтвораны словаскладаннем, калі новае слова ўтвараецца з некалькіх самастойных (ламіць, камень, жалеза, вярнуць, гару).

Заклучэнне. Такім чынам, антрапонімы – гэта неад’емны кампанент беларускіх народных казак. Яны з’яўляюцца яскравым паказчыкам нацыянальных традыцый, якія прадаўжаюць і ўзбагачаюць зараз сучасныя паэты і пісьменнікі. Праз імёны прасочваюцца адносіны апавядальніка да персанажа – носьбіта імені, сцвярджаецца ідэя твора. Лінгвісты ў такіх адзінках выяўляюць наступныя характэрныя для оніма функцыі, важныя для асэнсавана акрэсленага ўспрыняцця мастацкага тэксту: пазнавальную, адрасную, ідэалагічную, сацыяльна-ацэначную, эмацыянальна-экспрэсіўную, якія ў канкрэтным творы, у канкрэтным антрапоніме могуць рэалізоўваць усе ці некаторыя з названых уласцівасцяў, адпавядаць зместу мастацкага твора або аўтарскай ідэі. Вывучэнне спецыфікі антрапонімаў адкрывае перспектыву паглыблена даследаваць асаблівасці мовы твораў.

1. Беларускія народныя казкі. 2-е выд., дап. [Склад. Г.А. Барташэвіч, К.П. Кабашнікаў]. – Мінск: Навука і тэхніка, 1986. – 512 с.

РЭЛІГІЙНЫ АСПЕКТ У СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ПАЭЗІІ

Лонскі А.П.,

студэнт 2 курса ВДУ імя П.М. Маішэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Падстаўленка В.Ф., канд. філал. навук, дацэнт

У артыкуле аналізуецца сучасная айчынная паэзія ў рэчышчы яе мастацкай апеляцыі да рэлігійнага аспекту.

Увесь час існавання беларускай паэзіі і літаратуры ў цэлым тут шырока выкарыстоўваліся рэлігійныя вобразы і сюжэты. У перыяд існавання Савецкага Саюзу рэлігійнае забаранялася, гвалтоўна выкідалася з літаратурных твораў. Так, напрыклад, з выдання паэмы “Сымон-музыка” 1925-га года цэнзары прымусілі Якуба Коласа замяніць усе словы, так ці інакш звязаныя з рэлігіяй [1, 85-86]. Пачынаючы з часоў перабудовы, уціск рэлігіі з боку дзяржавы знік, рэлігійнае пачало вяртаць сваё месца ў літаратуры, усё больш аўтараў сталі апеляваць да адпаведных вобразаў і матываў. Па прашэсці амаль трыццаці год з распаду СССР паспела вырасці